

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Pástor Mikály*
 Cím: *Hogyan készül a forradalom?*
 Forrás: *Magyar Hírlap*

Bp
 (Hely)

1938 II. 20.
 (Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

Osztályozás

Tárgy *9.439*

Hely

Idő *"1848"*

Személy

Könyvtári XX. sz. 22. sz.

estővárosi házinnyomda 1927 — 1695

HOGYAN KÉSZÜL A FORRADALOM?

Három hét múlva kilencvenedik évfordulója lesz annak a március tizenötödiki vértelen pesti forradalomnak, mely tulajdonképpen praeludiuma lett az 1848—49. évi magyar szabadságharcnak. Az évforduló alkalmából a kitűnő tollú Supka Géza könyvet írt „1848”-ról. Eddigéle ismeretlen adatok felhasználásával, új szempontok alapján dolgozta fel és eredeti megvilágításban mutatja be a magyar történet e hősi korszakát. „Aki a magyar nép sorsát aggodalmas szeretettel kíséri, kutatja, — mondja a könyv beköszöntője — a 48-as forradalom kilencvenedik fordulóján riadtan kénytelen megállapítani, hogy ennek a forradalomnak belénk idegzett históriája komoly, tárgyilagos revízióra szorul. A sok lelkes, de felszínes jelszó helyett végre egyszer szemébe kell néznünk a 48-iki Magyarország társadalom-gazdasági felépítésének, nemzetközi viszonylatainak s vezető elméi legbelsőbb meggyőződésének.”

Annai bizonyos, hogy érdekesebb és sok tekintetben aktuálisabb témát alig találhatott volna Supka. Azonban világért sem akarok elébevágni a kitűnő szerző mondanivalóinak, csupán arról mondom el egyet s mást, miképpen készül a forradalom?

A kilencven évvel ezelőtt elkövetkezett forradalom már benne volt a levegőben száz évvel ezelőtt is. Szelét lehetett érezni. Gróf Széchenyi István és Kossuth Lajos tollharca esiholta ki a közelgő vihar villámait. Az 1813—44. évi országgyűlésnek az volt a feladata, hogy levezesse, elhárítsa a közelgő veszedelmet. Az udvar maga is belátja, hogy Magyarország belső helyzete lényeges javításra szorul és hogy feltétlenül tenni kell valamit. Egyébként pedig az egész országban nagy az elkeseredés. Mindenütt panasz. Gazdasági válság nyomja az országot. A búzának nincsen ára. A magas vámok lehetetlenné teszik az exportot. A földbirtokosság el van adósodva; a hitelviszonyok rettenetesek. Egy titkos bizottság van megbízva az országgyűlés elé terjesztendő honmentő javaslatok kieszelésével. A javaslatok közül legjobban tetszett a követeknek az a terv, hogy a megszorult földesuraknak olcsó kölcsönt adó intézetet akarnak felállítani. Majláth Antal kancelláre mellett azt ajánlja a bécsi kormánynak, állítson fel egy kaszinót a politikai hangulat irányítására. Kavarta a hangulatot Széchenyi István „Adó és két garas” című cikksorozata, melyben azt követeli, hogy „fizessünk minden hold után általában évi két garast.

Százmillió pengőt kaphatunk ebből és ennek a pénznek a forgásával csodákat művelhetünk.” Kossuth a Pesti Hírlapban közteherviselést és az adófelhasználás ellenőrzését követeli. Hozzáteszi, hogy „aki nem fizet: az hazaáruló!”

A forradalom előcsarnokában

1844-ben Károly Ferenc és Lajos főhercegekhez intézett memorandumában Metternich már azt írja, hogy *Magyarország a forradalom előcsarnokában van*. De nemcsak a magyar égen, hanem egész Európa fölött megjelennek a viharfelhők. A lelkek feszültsége egyre erősödik és már csak az a bizonyos szikra kellett hozzá, hogy felgyújtsa Európát és kitöréshez segítse a vihart. Felső-Olaszországban már 1847 utóján olyan nagy az osztrák-gyűlölet, hogy 1848 január 1-én mintegy vezényszóra egyszerre beszünteti mindenki — a szivarozást. Nem akar senki osztrák trafikot szívni. Ezzel a szivar-demonstrációval kezdődött az európai forradalom. Ez volt az első jel, mely Metternichéket figyelmeztette, hogy күszöbön a veszedelem. Nem a trafikjövedelem csökkenésén ütődtek meg Bécsben, hanem az ejtette gondolkodóba Metternichéket, hogy nagy lehet ott a baj, ahol egy gazdag ország valamennyi lakója le tud mondani megszokott mindennapi élvezetéről. Egyelőre az osztrák katonaság fékentartotta Milanót is környékét. De Sziciliában január 12-én egyszerre, váratlanul kitört a revolúció.

Párizsban is napról-napra nyomasztóbb a hangulat és nő az ellenszenv Guizot ellen. Február 24-én pedig a francia fővárosban is kitör a forradalom. Lajos Fülöp menekül és kikiáltják a köztársaságot. Metternich kancellár nem tulajdonít nagy jelentőséget ezeknek a változásoknak. De akadnak jószemű magyarok, kik megjósolják, hogy a francia köztársaság kikiáltása fogja megszüntetni a magyar feudalizmust. A bécsi Burgban nem látják veszedelmesnek a helyzetet, de a bécsi tőzsde orra sokkal érzékenyebb, mint a bécsi vezető politikusoké. A bécsi tőzsdén félelmetesen kezd esni a státus papírok kurzusa. Ez alatt pedig Milano lázadásra készül. Prága forrong és Németországban is vihar előtívé válik a hangulat.

Ez a helyzet, mikor 1848 február 3-án Pozsonyban a kerületi ülés tárgyalni kezdte Kossuth Lajos indítványát az országgyűlés teendőiről. Beszédében Kossuth többi között a közteherviselést, a jobbágyság felszabadítását, az önálló nemzeti hadsereg felállítását és a független felelős magyar minisztérium kinevezését követeli.

A hatalmas beszéd kíséretében előterjesztett indítványt a kerületi ülés, majd az országgyűlés is, egyhangúlag elfogadta. Széchenyi István, kit azzal bizott meg a bécsi kormány, hogy mindenképpen akadályozza meg, hogy Kossuth Lajos indítványát elfogadják, a határozatról ezt jegyezte be naplójába: „a kerületi ülés egyhangúlag elfogadta az ostobaságot.”

Széchenyi diktátor akar lenni

Széchenyi akkoriban úgy látta, hogy a kormány képviselői impotensek és a helyzetet egyedül csak ő mentheti meg, de ehhez az kellene, hogy teljhatalmú királyi biztossá, diktátorra nevezze őt ki a király. Naplójában meg is írta, hogy mik lennének a feltételei, ha csakugyan teljhatalmú királyi biztossá neveznék ki. Azonban nem nevezték ki. Nem lett diktátor. A viszonyok különben Bécsben sem voltak túlságosan rózsásak. *Kossuth* Lajos március 3-iki beszéde, melyet német fordításban terjesztettek Bécsben, izgalommal töltött el mindenkit. A császárvárosban mindenfelé beszélték, hogy az alsó-ausztriai rendi gyűlés alkalmával nagy demonstráció lesz és kérvényt nyújtanak át a császárnak, hogy adjon alkotmányt. Az alsó-ausztriai rendi gyűlés megnyitásának előestéjén, március 12-én, fogadás volt a kancellárnál. A birodalom vezérei, diplomaták, mágnások és mágnásasszonyok voltak jelen *Metternich* estéjén, hol mindenki a bécsi nép készülő tüntetéséről beszélt. A mindentudók azt pletykálták, hogy, nincs kizárva, hogy zavargás lesz. Az előkelő és gyönyörű hölgyek megrohanták a házigazdát és mosolyogva kérdezték: honnan lehetne legjobban és legkényelmesebben végignézni a zavargást?!

A szép mágnásasszonyok ki akarták élvezni ezt a kivételes attrakciót és ha ebben az időben a kiváltságosak számára

jegyeket osztogattak volna az ilyen alkalomhoz, akkor bizonyosan belépőjegyeket kaptak volna az udvar hölgyei — a forradalomhoz. A hatalmas *Metternich* nem mosolygott a kérésen.

— Kérem hölgyeim, csak annyit mondhatok, hogy holnap ne menjenek a Herrengasse közelébe, mert könnyen megeshetik, hogy a katonaság fegyverét fogja használni...

Szedlniczky rendőrminiszter sokkal optimistább volt, mint a kancellár. Megnyugtatta a hölgyeket, hogy nem kell félni; feltétlenül rend lesz és a tüntetést, ha kell, fegyverrel fogja elnyomni.

Mi történt Bécsben és Pozsonyban

Bécsben másnap csakugyan ki is tört a forradalom. Hatalmas néptömegek vonultak fel, hogy petíciót nyújtsanak át a királynak és követeljék az alkotmányt. *Lajos* főherceg megígérte, hogy a kormány

a petíciót figyelembe fogja venni és a reformok kérdését tanulmányozni fogja. A türelmetlen ucca azonban sokkal egyszerűbben és sokkal gyorsabban intézte el a kérdést. Adott jelre a polgári fegyvertárhoz vonult a nép; betörte az épület ajtóit és alabárdokkal, kardokkal és kovácspuskákkal fegyverkezett fel. Így tódult vissza a tömeg a Kohlmarkton a Burg felé. A vezénylő tábornok a mellette álló pattantyúsnak megparancsolta, hogy tüzeljen. A pattantyús azonban meg-

tagadta az engedelmességet. Ennek a híre futótűzként terjedt el a városban. Elmondották ezt a Burgban is, ahol hihetetlen rémületet keltett, mert azt hitték, hogy a katonaság megtagadja az engedelmességet és a katonaságban nem lehet többé bízni. A nagy felfordulásban most már nemcsak a „konstitúciót” követelte a nép, hanem *Metternich* lemondását is. Közben tumultusok támadtak a külvárosokban, házakat gyújtottak fel; megrohanták a kancellár villáját is; *Albrecht* főherceget az uccán megverték és követelték *Metternich* lemondását. *Metternich* le is mondott és még azon éjjel megszökött Bécsből. Másnap folytatódtak a turbulens jelenetek és a házak falán megjelentek a plakátok, melyek azt hirdették, hogy a bécsi nép kivívta az alkotmányt és a sajtószabadságot, mely — Olaszországot és Magyarországot kivéve — az egész birodalomra érvényes.

A forradalom híre Pozsonyba is eljutott, hol az országgyűlés tartotta ülését. Tulajdonképpen senki sem tudta pontosan, mi történt Bécsben, de a szállongó hírek nagy izgalmat keltettek és ezeknek az izgalmaknak hatása alatt az országgyűlés elfogadta *Kossuth* javaslatait. Elhatározták azt is, hogy országos küldöttség utazik Bécsbe és személyesen adja át a királynak az országgyűlés határozatát. Az országos küldöttség március 15-én indult útnak a „*Ferenc Károly*” nevű hajón. *Széchenyi* kalapján hatalmas tollat lengetett a szél, ami azt mutatja, hogy az általános lelke-

sedésből *Széchenyi* se tudta kivonni magát. Az elindulás előtt a követi tábla 8 órakerületet tartott. *Kossuth* nagy beszédet mondott és a beszéd hatása alatt „a hatalmasan intő idő szavát megértve”, kimondották „a nép minden terhében való aránylagos osztozkodást.” Ezután a küldöttség a hajóállomásnál összegyűlt nagy tömeg örömköltésai és mozsárdurrogások között a nemzeti címerrel és nemzeti színnel feldíszített „*Ferenc Károly*” nevű hajón elindult Bécsnek, délután négy órakerület az országgyűlési ifjúság háromszázfőnyi csoportja és mások követték őket. Bécsben, ahová március 15-én kora reggel *Kocsin István* nádor is megérkezett, hihetetlen lelkesedéssel fogadta a bécsi nép és a bécsi magyarok a magyar küldöttséget. *Kossuth* és *Batthyány* Lajos *Kocsin* mentek a hajóállomásra a város felé. Egy csapat fegyveres nemzetőr tisztelgett előttük. *Széchenyi* *Kossuth*néval ült egy kocsi-ban, aki, mint *Széchenyi* feljegyezi, reszketett. Mindenki nemzetiszínű kokárdával és fehér szalaggal volt feldíszítve. *Kossuth* és a magyar deputánsokat színto példátlan ünneplésben részesítették. A diákok vállukra emelték *Kossuth*ot; este fáklásmenettel tisztelték meg s mindenfelé éljenezték a megalakuló felelős magyar kormányt, melynek *Batthyány* Lajos volt a kiszemelt elnöke. Azonban két napig tartó tárgyalás kellett hozzá, míg az udvar hozzájárult a felelős magyar kormány megalakulásához.

Eközben zajlott le Pesten a vérnélküli

forradalom. Mámoros hevület fogta el és az új tavasz friss levegője részegítette meg azokat, kik egykor a Pilvax-kávéházban pontokba foglalták, hogy „mit kíván a magyar nemzet.” Mialatt a pozsonyi országgyűlésen a tekintetes karok és rendek a formákról és a módokról vitatkoztak, Pest-Budán, kirobbantották a forradalmat.